

Na medenom ICARUS-u

Tonko Barčot

Srijeda, 14. ožujka. Skup je započeo. Za mene šokom. Ma kakva Europa, više je to sraz svjetova. Arhivist iz Mađarske (A. Sipos), kao s neke druge planete, priča o budimpeštanskom vremeplovu, a mi u Hrvatskoj još ne znamo ni kako digitalizirati. Vraćam film dvije godine prije. Dubrovnik 2016. Ja držim izlaganje i samouvjereno sipam fore, ali ni ne znam što je to ICARUS i da bi moje izlaganje trebalo imati neke veze s konkretnom aktivnošću ove organizacije. Ovog puta se veselim kao malo dijete što ću samo slušati i širiti horizonte.

Evo ručka. Stojimo u dugom redu kao nekoć u studentskoj menzi. I mirisi su me podsjetili na te prošle dane, a okus? On je bio znatno lošiji od studentske menze. Hotel Medena je definitivno vidio svoje bolje dane. Čini se da je nekoć u socijalizmu bio zaista veliki hotel, sada u kapitalizmu djeluje ocvalo. Sobe jesu čiste i tople, ali su na namještaju neizbrisive mrlje.

Popodne je S. Biszak pričao o portalu Mapire.eu i kako su ispremrežili veliki dio Austro-Ugarske. Neki kao da ni nisu čuli uvodnu poruku o dostupnosti gradiva i što bi to zapravo trebao biti ICARUS pa šapuću međusobno kako oni neće nikom dati na uvid „svoje“ mape. Kao da ne dolazimo s istog kontinenta. C.J. Farrugia priča o zanimljivom projektu Memorja.

Izlet u Split. Kiša nas je poštedita. Po Dioklecijanovoj palači vodi nas vodič, koji se trudi biti drukčiji. Dio publike je oduševljen, a dio poprilično rezerviran.

U Etnološkom muzeju otkrio sam pravo malo blago. U prizemlju sjajne fotografije Dragutina Karla Stühlera. Posebice me se dojmio portret Višanke s drvenom kašetom punom iglica. A u potkrovlju spavaća soba dobrostojeće varoške obitelji zračila je spokojstvom i pozivala u svoja njedra. No, program je morao dalje, a Z. Draganović je, s naglašenim organizacijskim nervom, budno pazio nad njegovim izvršavanjem. Slijedio je uspon na Gripe. U Pomorskom muzeju, koji je odisao klasičnim postavom starijeg datuma, novi sjajan detalj. Na gostujućoj izložbi fotografija s kravom. Spušta se s parobroda, ogleda i njuši oko sebe. Nije to obična krava. Svita oko nje kao da silazi neka medijska zvijezda, a i ona sama pokazuje veću razinu samosvijesti i važnosti. Kao što je to zapis otkrio, radilo se o kraljevskoj kravi, koja je te 1925. stigla u Selce parobrodom Nehaj da svojim mlijekom

podoji kraljevića Petra. U Državnom smo arhivu u Splitu ljubazno dočekani od kolega i dobrohotne ravnateljice, M. Grgičević. Čitavo su nam vrijeme gledali ugoditi, upriličili su obilazak spremišta i Arhivu mapa, u kojem sam svojom voljom zapeo i propustio osladiti nepca na domjenku s neizostavnom klapskom pjesmom. Kad sam se uspeo, ostale su tek mrvice i ljuštore školjaka, a navodno je bilo i tartufa.

Četvrtak, 15. ožujka. Ostao sam zatečen izlaganjem mađarskog arhivista I. Kenyeres, koji je pričao o spašavanju gradiva u ukrajinskom arhivu Berehove. Iako bi zlobnici mogli u svemu zamijetiti jednu imperijalističku notu, jednostavno je bilo fascinantno slušati kako je Gradski arhiv Budimpešte spasio, restaurirao i digitalizirao gradivo arhiva u drugoj zemlji, ali i obnovio zgradu te, ono još važnije,

prenio znanja i iskustva. I sve to u par godina. Mađarska arhivistika potvrdila mi se tada još više kao dobro uređena struka, efikasna i s jasno postavljenim ciljevima. S druge strane, zapitao sam se zašto smo morali slušati izlaganje o organizaciji jednog skupa koji se trebao održati za par dana. U popodnevnom terminu odabrao sam radionicu o Europskom arhivskom portalu. W. van Dongen bio je vrlo temeljit. Nametnulo mi se pitanje zašto taj portal ne bi skratio postupak i umjesto angažiranja novih suradnika automatski apsorbirao podatke s pojedinih nacionalnih sustava pa i hrvatskog. Dobio sam odgovor da s nekim zemljama imaju takvu suradnju, ali s Hrvatskom ne. Nažalost.

Dok smo tog dana mogli još slušati o traumatičnoj varaždinskoj priči o tri selidbe Državnog arhiva u par prošlih godina, gdje se arhivistika pokazala potpuno bespomoćnom i na samom začelju hrvatskih kulturnih politika, popodnevni izlet u unutrašnjost županije započeo je u Dicmu na rubu jedne poduzetničke zone i neprivlačnog krajolika pred novouređenom zgradom Arhiva županije. Dočekao nas je, nitko drugi do li sam župan Blaženko Boban i blaženo nam se nasmiješio. U zgradi koja se još uređuje otkrio sam mirise s početka mojeg rada na Korčuli i osjećaj uzbuđenja stvaranja nečeg novog. No, nisam dokučio točan koncept tog arhiva i je li to samo pismohrana Županije. Stekao sam dojam da je

njihova želja veća i da donekle izlazi izvan okvira postojeće arhivske prakse. Izlet se nastavio u Sinju, gradiću po mjeri, Muzeju Alke i franjevačkom samostanu. Dojmila me se „Oporuka moga muzelja“ u franjevačkoj muzejskoj zbirci, ispisana drhtavom rukom pred smrt jednog malog čovjeka, koji je živio više nego skromno, a opet s višim smislom postojanja. Skupljao je kroz život stare predmete iz svakodnevnog upotrebe i uhvatila ga panika da bi sve to jednog dana moglo biti odbačeno. No, srećom nije. Večera je bila u Hrvacama, u bijelom vjenčanom salonu. Hrana je bila sjajna, a vrhunac večeri je bio desert. Svi pogledi okrenuli su se za tortama, koje su konobari unosili poput trofeja. Iako su se bližili sitni sati, malo tko je mogao odoljeti ovom slatkim izazovu. Atmosferu je naročito podizao susjedni stol, gdje su se često dizale zdravice i čuli uzvici oduševljenja. S ponešto zavisti, upijali smo taj zapadnoeuropski štimung, kako ga je okvalificirao moj dubrovački kolega, F. Čizmić. Njihovo veselje navodno se produžilo i u Medenoj do ranog jutra, a mi, ostali, smo pozaspali uz televizijske ekrane. Vani je lila kiša.

Petak, 16. ožujka. U zraku se osjeća odlazak. Predavanja su oscilirala, od izlaganja novih metoda digitalizacije, digitalnih čitanja srednjovjekovnih rukopisa, do ne tako razrađenih i promišljenih primjera. Skup je to velikih različitosti. S jedne strane slušamo o sve složenijem sustavu metapodataka, a s druge o digitalizaciji, koja podrazumijeva tek bolji fotoaparati i nakupinu jpg-ova. Predavanja su uobičajeno bila popraćena najavama i odjavama moderatora koji slatkorječivo i nekritički hvale sve izlagače. „*What a splendid presentation!*“ A u stvarnosti je dobar dio predavanja bio daleko od toga. Tek su se neke moderatorice potrudile biti aktivnije. Uopće, premalo pitanja na skupu. Sa zanimanjem sam pratio izlaganje o Arhivu HRT-a i silnom bogatstvu informacija, koje pak zbog mnogih prepreka (organizacijskih, kadrovskih, zaštite autorskih prava...) nisu javno dostupne.

Kako mi ne bi pobjegao trajekt u Splitu, morao sam poslije ručka staviti točku na i, odjaviti se i oprostiti. Propustio sam zaključke i popodnevni izlet u Trogiru. Kad sam se vozio za Split učinilo mi se da će Čiovo potonuti pod težinom izgrađenih kuća.

Što zaključiti? Skup je za mene bio sjajan i uza sva kritička zapažanja. ICARUS-ove konferencije gledaju u budućnost, progresivne su, za razliku od nekih drugih skupova na kojima se prežvakavaju pasivna znanja i prošlost. Prevelika širina ovog skupa jednostavno je odrazila stvarnost i omogućila nam da objektivnije sagledamo vlastiti položaj u europskom kontekstu. Važno je bilo ne samo čuti što se drugdje zbiva i pokreće, dobiti ideju, uključiti se, već i osvijestiti vlastite (ne)mogućnosti i (ne)rad. Ne samo slušati, već i komunicirati s kolegama i upoznati nove. Imali smo sjajne splitske domaćine i dobro uhodanu organizaciju na čelu s V. Lemić. Jedva čekam novi susret, ali valjalo bi ga dočekati i s nekim vlastitim pomacima. Šteta bi bilo ne usvojiti barem jednu zamisao. ■

